

Ni ni opaziti toliko različnosti kakor ravno pri brezovki. Dobe se temnorumenkaste, svetlorumenkaste, svetlo in temnorjave ter rdeče brezovke. Rdečim pravijo tudi turki od rdeče kapiče, rjavim pa kapucinke. Meso vseh vrst počrni, ako gošto prerežemo ali zlomimo.

Plodna plast, to je spodnji del klobuka, je sestavljena iz cev (borovka ali brezovka je torej cevkarica) in je tudi različne barve: bele, sive, rumene, svetlo in temnorjave. Cevke se dajo, kakor pri globanju, ločiti od mehkega, sočnega mesa.

Kocen je vitek, valjast, včasih zakrivljen in proti gornjemu koncu bistveno tanjši. Barve je belkaste in posut je s temnimi luskami, zato se čuti nekako hrapav ali raskav. Ker spominja kocen te gobe nekoliko na brezovo skorjo, odtod tudi ime brezovka. Meso kocena je nekoliko bolj žilavo od klobukovega mesa, zlasti pri starejših gobah. Ako kocen, ki je poln (ne votel), prerežemo, zažrni, kakor meso klobuka. Pri vrstah z rdečim klobukom, pri takozvanih turkih, kocen čisto tudi pozeleni. Brezovka je v vseh svojih delih globanjinoga duha in surova nekoliko kiselastega okusa. Raste v vlažnem poletju in jeseni v družbi z globanjo po vseh naših listnatih in jelovih gozdih.

Uživajo jo navadno (kjer se je radi počrnenja mesa ne boje) sveže pripravljeno, praženo ali pa kot zelenjavo, t. j. na omaki. Tudi posušena je okusna, dasi moti oko nekoliko njena temna barva. Toda kaj se gleda sedaj v bojnem času na barvo, da se le želodec potolaži. Torej, kdor brezovk sproti ne uživa, ali kdor jih mnogo nabere, naj jih le pridno suši; po zimi bodo dobre na kisli juhi s koruznimi žganji, če si jih bomo imeli iz česa kuhati.

† Bavarski kralj Oton.

V sredo, dne 11. oktobra, je umrl na svojem gradu v Fürstenriedu na Bavarskem na želodčnem krvavljenju v starosti 69 let umobolni bavarski kralj Oton I., brat istotako umobolnega kralja Ludovika II., ki je leta 1886 utonil v Starnberskem jezeru na južnem Bavarskem.

Po smrti kralja Ludovika II. je bil proglašen umobolni Oton za bavarskega kralja, toda vladarskih poslov ni nikdar izvrševal, ampak jih je izvrševal njegov stric princ Luitpold († 1912) in za njim njegov sin Ludovik, ki je bil leta 1913 proglašen za pravega kralja Bavarske, ko so Otona še enkrat zdravniško preiskali ter dognali, da vsled umobola ne bo nikdar sposoben za izvrševanje vladarskih poslov.

V mladeniški dobi je bil princ Oton znan kot zelo duhovit in ljubezniv član bavarske kraljeve rođovine. Bil je zale, vitke postave in ljubljenec Monakovanov. Toda že v mladosti so se začela pojavljati pri njem prva znamenja umobola. Deček se je po cele dni skrival v kakem kotičku na grajskem vrtu; skrbno se je izogibal gotovih potov, meneč, da mu preti kaka nevarnost; zopet ob drugih potih in cestah je pa zakopaval srebrne novce, meneč, da ga

S temi besedami sem bil odslovljen od za mene tolikokrat pogrnjene mize: jaz, vino, čaj in gosinje bedre. Odslej me ženski nikoli niste več povabili. A pes se je v nekaj dneh zlizal, pa godel nam ni več po noči in jaz sem spal nemoteno ob pripravi vojaški menaži in večkrat se mi je v oni hiši še sanjalo o: zapravljenem vinu, čaju in gosnjih bedrah.

Zlizani pa tepeni pes je bil za me občutnih in dalekosežnih posledic. V mestu smo bivali meseca novembra, ko je v Galiciji že precej mrzlo in kuriti smo morali v kuhinji in v sobah. Dokler sem užival jaz prijateljstvo in gostoljubnost obeh bogamolnih dam, dobivali smo proti plačilu od njih drva za kurjo in kurjavo. Ravno in kavs s ščetom pa se je raztegnil na prepoved drv. Marsikatero bridko sem vsled tega požrl od strani tovarišev, oberst pa mi je dal nalog: poskrbeti kje drugje za potrebna drva. Romal sem v tej zadevi k mestnemu županu in ta je mi priporočil zamazanega čifuta, ki mi je res tudi obljudil drva. Kupčija je bila kmalu sklenjena, žid mi je zagotovil čez dva dni šest galiskih „išta hajt“ vozov polnih drv. Držal je besedo in tretji dan na vse zgodaj slišim pod oknom: „Bišta ho!“ Pogledam, pred hišo se je ustavilo res šest z drvmi naloženih vozičkov. Žid je potrkal na vrata in me pozdravil:

„Milostni gospod, Bog čez svet, drva so tu.“

Zložil je drva na dvorišče, odšel sem mu denar in jud je odhacal klanjaje se mi do tal in želeč mi blagoslov in srečo. Za kake dobre tri ure za tem mi bobne zopet izpod okna na uho:

„Bišta, ho!“

Na moje veliko začudenje ugledam pred stanom novih šest voz drv. Kaj pa za Boga to? Saj se sem pogodil samo za šest in sedaj mi jih pripelje 12, kam pa hočemo s toliko? Prirošča umazani in okabljani Mojzes in pravi:

bodo obvarovali pred nesrečo. Toda vsem tem znamenjem umobola niso takrat pripisovali posebne važnosti, ker so bili mnenja, da bodo v poznejši starosti izginila. Vzgoja mladega princa je bila zelo skrbna in vsestranska. Po dovršenih gimnazijskih študijah je bil vpisan na monakovskem vseučilišču, kjer je bil eden najmarljivejših slušateljev. L. 1866 je stopil kot častnik v bavarsko armado ter je leta 1870 bil imenovan za poveljnika 4. bavarskega kavalerijskega polka. Toda še istega leta so se pojavili pri njem prvi večji znaki umobola, kajti ogibati se je začel javnosti in postal od dne do dne bolj otožen.

Mnogo huje je pa bilo v prihodnjem letu, ko je izbruhnila nemško-francoska vojska, katere se je udeležil v glavnem stanu. Po cele tedne ni hotel sedeti svojih čevljev, dokler mu niso na nogi skoro segnili. Nek kavalerijski polk, kateremu bi bil moral izročiti samo neko povelje, je peljal v naskoku proti zidu, ki je obdajal pokopališče ter ni bil prav nič zaseden ali ogrožen po sovražniku. Ko se je po zavzetju Pariza v Versailles dne 18. januarja 1871 slavilo proglašenje pruskega kralja Viljema za cesarja združene Nemčije, je imel pri slavnostni pojedini nemških knezov, državnikov in generalov princ Oton tako zmeden govor, da so ga morali spraviti domov. Potem so ga poslali na razna potovanja v Italijo in Spanijo. V glavnem mestu Spanije, v Madridu, se mu je um že tako silno zmračil, da so ga morali poslati takoj na Bavarsko na osamljeni grad Nimfenburg. Na tem gradu ga je obiskovala od časa do časa njegova mati bavarska kraljica Marija. Oton je tiho prenašal svojo duševno bolezen. Oprt ob palico je po cele ure mirno in nepremično zrl na eno in isto mesto v grajskem vrtu in se je le redkokdaj nekoliko razburil. V razburjenosti je zahteval, da ga takoj spravijo v Monakovo, kjer bo izvrševal svoje posle kot prestolonaslednik. Iz gradu Nimfenburg so ga morali spraviti na grad Fürstenried, kajti nekoč je v grajskem vrtu Nimfenburg zagledal oddelek bavarskih čet, katere je začel prositi, naj ga rešijo, ker je njegovo življenje v nevarnosti. Čez 48 ur je Oton bil v Sleishimu, odkoder so ga spravili v Fürstenried. Ko je leta 1886 utonil v Starnberskem jezeru njegov umobolni brat Ludovik II., so to Otonu takoj naznanili in mu povedali, da je sedaj on postal kralj bavarski. Za trenotek se mu je um povrnil in je zaklical otožno s solzami v očeh: „Moj brat — moj ubogi brat Ludovik!“ Kmalu nato se mu je pa zopet um popolnoma zmračil.

Ko so mu leta 1913 naznanili, da je proglašen za bavarskega kralja sedanji kralj Ludovik, umobolni Oton ni mogel tega več umeti.

Sedaj je pa napravila smrt konec bolezni, katero je Oton, ne zavedajoč se iste, prenašal skozi celih 33 let.

Ker Oton I. ni zapustil nobene oporoče, pripade po bavarski ustavi vse njegovo veliko premoženje sedaj vladajočemu kralju Ludoviku III., oziroma princem Leopoldu, Henriku, Ferdinandu in Alfonzu.

Truplo kralja Otona I. so prepeljali v Monakovo, kjer so ga v dvorni cerkvi Sv. Mihaela s kraljevo krono na glavi položili na mrtvaški oder. Njegov pogreb se je vršil dne 14. oktobra ob navzočnosti bavarske kraljevske rođovine, vojaštva in mnogobrojne prebivalstva.

„Drva sem vam pripeljal po dogovoru.“

Kako sem ga debelo gledal in spoznal v njem žida, s katerim sem pred dvema dnevoma sklenil kupčijo. Pokazal sem mu na kup na dvorišču že zloženih polen meneč:

„Saj mi je pred tremi urami pripeljal jud drva in naročil sem samo šest voz, nikakor pa ne 12.“

Mojzes me začudeno pogleda z odgovorom:

„Jaz vam jih nisem pripeljal, to je že bil kdo drugi.“

„Opisal sem mu verskega brata, ki je vozil drva, kateremu sem jih tudi po krščansko pošteno plačal in žid je vskljnil:

„Bog čez svet, šlag ga trefi, moj sin vas je ukanil!“

Jaz sem pa smeje se čifutski dobičkaželjnosti menil:

„Kaj meni mar tvoj goljufiji udani sin, jaz že imam drva, sem jih plačal in tvojih sedaj nočem in ne morem vzeti.“

Judovska spaka pa me je začel zmerjati z nesrečo in z vsemi mogočimi šlagi, ki me naj trefijo in meni nič tebi nič zmetovati polena na dvorišče. Le zložil in zmeči jih, sem si mislil, plačal ti jih pa ne bom iz svojega žepa.

Po končanem delu je žid skrajja proseče zahteval denar, potem pa, ker mu ga le nisem odštel, me je zmerjal z glasnimi psokami, dokler ga nisem poglal skozi duri. Bridko sem se varal in zmotil v menjenju, da si bo že spakedrani čifut odpeljal drva, ko uvidi, da mu jih nikakor nočem plačati.

Mojzes Schornstein (po naše: dimnik ali rufank) me je zatožil pri tamošnjem divizijskem sodišču. Pozvali so me pred sodni stol in ker niso našli sina Izaka, ki me je ogoluznil in je izginil neznano kam, sem moral plačati drva Mojzesu iz lastnega žepa. Si pač lahko vsakdo misli in predstavlja, da sem

Naše žrtve za domovino.

V Luče v Savinjski dolni smo dobili žalostno poročilo, da je Silvester Skrubej, pešec 16. stotnije c. in kr. pešpolka štev. sin Jožefa in Franciške Skrubej, p. d. gornji Volar, kmet v Karnici, občina Luče, dne 23. avgusta na tirolski fronti od granate zadet junaške smrti padel ter počiva sedaj na skupnem vojaškem pokopališču blizu Bolcana. Že lani meseca julija je bil na Doberdobski planoti precej ranjen, vendar je pa kmalu okreval in se zopet podal najprvo v Srbijo na neko etapno pošto, a potem pa — vedno navdušen in vnet bojovnik za domovino in cesarja — nad polentarskega verolomca. Kakor njegovi junaški sobojevniki in poveljniki semkaj poročajo, bil je naš Silvester pri stotnji zaradi svoje šaljivosti in posebne hrabrosti jako priljubljen vojak. Pa tudi mi sofarani, posebno njegovi neotolažljivi starši, ne bomo mogli pozabiti padlega junaka Silvestra, kajti bil je vedno ne samo staršem najboljša opora pri njih velikem posestvu, ampak tudi sosedom vedno pripravljen pomočnik v vsaki nujni potrebi.

Došla je žalostna vest, da je daroval svoje življenje za domovino in cesarja Filip Klinc, doma od Sv. Miklavža pri Ormožu, deseterik domačega pešpolka. Umrl je vsled zadobljene rane v bolnišnici na Primorskem.

Padel je na gori Boskon na Laškem pridni fant Anton Anderlič, sin veleposestnika p. d. Muškree iz Nezbiš, fare Sv. Eme. Rajni je bil zvest član Marijine družbe in drugih bratovščin ter zvest in spodbuden ud katoliškega slovenskega izobraževalnega društva pri Sv. Emi. Pa žalibog moral je pasti v nezvesti laški zemlji v svojem 25. letu, na preveliko žalost svojih pridnih staršev in blage svoje sestrice.

Iz Kamnice pri Mariboru se nam piše: Na italijanskem bojišču, v bojih za goro Mali Pal, je dne 28. septembra t. l. padel junaške smrti nađebudni in občespoštovani mladenič Alojzij Doško, lovec poljskega lovškega bataljona, edini sin tukajšnjega uglednega kmeta Simona Doško, v starosti 19 let. Dan poprej je še pisal svojemu očetu, da je še zdrav in čil ter prosil za toplo perilo, kruh in sadje. Toda božja Previdnost je drugače velevala in ga poklicala k sebi. Zadeti je bil od sovražne mine in je bil pri priči mrtve. Žrtvoval je svoje mlado življenje za cesarja in domovino, potrjim staršem pa naj bo v tolažbo, da se vidimo nad zvezdami. Junaški mladenič, spavaj mirno v koroški, s krvjo namočeni zemlji!

Zupnija Sv. Martina pri Vurbergu je prinesla domovini zopet novo žrtev na oltar. Svoje življenje je daroval za cesarja in domovino na južnozahodnem bojišču blizu Gorice dne 23. septembra kureta Skofič, črnovojnik pešpolka, brat vojnega zaraza č. g. Marka Skofič, in posestnik v Gornjem Dupleku. Bil je nad poldrugo leto na bojišču v Galiciji, na Tirolskem in na Goriškem. Med svojimi sovratniki, doma in na bojnem polju, je bil jako priljubljen zaradi svojega vedno vedrega in prijaznega značaja, ki je znal tudi v najbolj tužnih in nevarnih položajih tovariše tolažiti in bodriti k vstrajnosti. Zapušča žalujočo ženo in tri nedorastle otroke. Martiški zvonovi so mu zapeli kot zadnjemu, potem so tudi oni zapustili svojo linco. Dragi Janez! Naj ti

zaklinjal judovsko sodrgo in jej zagotavljal kruto maščevanje pri nebu in vseh svetih. Denar bi že bil pozabil, a bodel in grizel me je posmeh tovarišev in zavest, da me je prekanil nesramni žid Doletela me je za lahkomišelnih pretep psa dvojna kazen, na žepu in želodcu.

Nekaj dni sem bil jezen in slabe volje, ker se mi je vsakdo v obraz posmihal in prav iz srca sem pozdravil vest, da v enem tednu zapustimo mesto, in odrinemo v postojanke, kjer ne bode mesečnih psov in židovskih polen.

One dni pred odhodom sem imel veliko opravka s pisarji in sem se malo sprehajal po mestu, ki mi je zasluženi čas oddiha tako ogrenilo. Pisal in drsal sem nekega predpoldne po papirju, ko pomoli naš kuhar glavo skozi duri in pravi:

„Jaj, gospod, baba je prinesla v kuhinjo 2 veliki in debeli divji raci, samo 5 K zahteva, bi jih ne kupili za odhodnico?“

Nisem šel pogledat zverine v trdni veri, da bi bilo dobro enkrat dobiti pod zob divjaračo pečenko, sem odšel kuharju pet kron in pisal dalje. Pri obodu sem razodel oberstu, kaj dobrega in okusnega da sem kupil za odhod. Stari je poželjivo tlesnil z jezikom in menil, na dve divji raci že lahko povabimo tudi oba gospoda majorja od polka. Kuhar je dobil naročilo, naj dene raci v takozvani „pac“, da bodo bolj mehki in okusni in pripravi odhodnico za sedem oseb.

Na opoldne našega odhoda v postojanke smo se zbrali k obedu, prišla sta tudi oba povabljeni majorja na — divje race. Dobro smo jedli, pa bolj z malo žlico smo zajemali, vsak je hotel prihraniti v želodcu še nekaj prostora za race, ki bi naj kronale in zaključile naše bivanje v mestu. Nosnice vseh so se razširile, jeziki so poželjivo tleskali, ko je kuhar naznanil:

(Dalje prih.)